קייני „Radomer-Kielcer Leben" 20 (770) — Opłata pocztowa — uiszczona ryczałtem. XVI-טער יאָהרגאַנג פרייז 25 גראָשען

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

Radom, dnia 19 maja 1939 r.
ראַדאָם, פרייטאָג א. סיון תרצ"ט
טעלעפאָן פון רעדאַקציע 18 - 15

אָבטיילונג פאַר קעלץ
פאַר'ן אינהאַלט פון די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פעראַנטוואָרטליך.

אבטיילונג פאר אסטראוויעץ אפאטאוו, וויערשזבניק און סביבה

את ברכתנו הלבבית אָנו מביעים
לעוזרנו וחברנו
מר חיים קוזלובסקי
לרגלי נשואיו עם בחירת לבו העלמה
מרת דינה פערשט
המועצה, השלטון והפרסונל
של הבנק הקואופרטיבי להלוואות
(באַנק ציוני)

HERBATA z DZWONKIEM
BELL-TEA
świetnie smakuje

פעראייניגטער יודישער בלאָק

צו די יודישע וועהלער אין VI וואהל קרייז!

געדענקט, אז אין אייער וואהל-קרייז קאנדידירט אויף דער ליסטע פון דער יודישער פעראייני-גונג, פון פעראייניגטען יודישען בלאָק, דער ביז-איצטיקער ראטמאַן, פערדינסטפולער, געזעלשאפטליכער טוער, פערטיידיגער פון יודישען כבוד אין ראדאמער שטאָדט-ראַט, אויסגע-פרובטער און מוטיגער האנדווערקער - עסקן

משה בארמייסטער

יעדעס אָפגעגעבענע וואהל-צעטעל אין VI-טען וואהל-קרייז אָהן דעם נאָמען משה באַרמייסטער אלס דער ערשטער קאנדידאט קאָן גורם זיין אז ס'זאָל צוּבראָכען ווערען דער יודישער מאנדאט אין אייער וואהל-קרייז

קאָמבאָטאַנטען, שניידער-צעך, פריזירער-צעך, היטעל-מאַכער, קירזשנער, צוקערניקעס, גאָרסעטשאַרקעס, שניידערינס, דראָזשקאָזשעס, זעלבסט - הילף - קאַסע

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען
שבת כ"ד אייר תרצ"ט (13 מאי 1939)
אונזער הייס געליבטע מוטער, שוועסטער און שוועגערין

שרה באַרענשטיין נ. ע.

אין עלטער פון 50 יאָהר

די לויה איז פאָרגעקומען זונטאָג 2 אַ זייגער
פון דער טרויער-וואָהנונג וויטאָלדא 9

וועגען וואָס עס זענען מודיע די אין טיפען-טרויער פערבליבענע

זוהן, ברידער און שוועגערינס
אין אבוועזענהייט פון א ברודער אין ניו-יאָרק

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
די פאַמיליע באַרענשטיין
צוליב דעם פריהצייטיגען טויט
פון זייער אונפערגעסליכע שוועסטער און שוועגערין

שרה באַרענשטיין נ. ע.

איהר זאָלט מעהר נישט וויסען פון קיין צער
פסח ווייסבאָרד און פרוי

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
אונזער חבר ישראל באַרענשטיין צוליב'ן
פריהצייטיגען טוידט פון זיין אונפערגעסליכע מוטער

שרה נ. ע.

די חברים: מיכאל יודקעוויטש, אַברהם מילמאַן,
ישעי' באַרענשטיין.

5 — 5

אכטונג וועהלער פון די גאסען

זשעראָמסקי, וויטאָלדא און נאָוואָגראָדזקאַ

זונטאָג דעם 21 מאַי שטימט אלע ווי איינער פאַר די ליסטע פון אלג. בלאָק
אויף וועלכע עס קאַנדידירט דער איינציגער פאָרשטעהער פון יודישען סוחרטום אין ראַדאָם
פרעזעס פון קליינהענדלער - פערבאַנד

רפאל האלצקענער

שטימט פאַר נומ. 5 — די פערוואַלטונג.

5 — 5

CZARNIECKA GÓRA
PENSJONAT — dla — dzieci
położony vis a vis w samym lesie Zakładu Zdrojowego
w willi p. Werensa
prowadzony pod kierownictwem pp. R. LANDAU i E. LASTMAN
zapewniona troskliwa opieka i doskonała kuchnia, lokal powiększony.
egzystuje od 3-ech lat Ceny przystępne
otwarty już od dn. 3 czerwca. Zgłoszenia przyjmuje „Przedszkole"
Żeromskiego № 30

Najlepsze najsmaczniejsze lody w różnych smakach
wyrabiane z najlepszych produktów
są niewątpliwie l o d y włoskie z
Galateria Italiana
M. Chiamulera
Radom,
Żeromskiego 18

BROWAR PAROWY
J. Saski i S-ka
w Radomiu
poleca:
piwa jasne i słodowe
oraz
limoniady, oranżady i kwas owocowy.

PLOMBY NOWEGO TYPU
PLOMBOWNICE,
KSIĘGI I DRUKI PRZEPISOWE
dla Piekarń, Młynów,
Koszarń i Wiatraków
DOSTARCZA: CENTRALA DRUKÓW
„Globus"-Warszawa
MARSZAŁKOWSKA 146, M. 14
TEL. 6-04.16. (w podwórzu, I piętro)
Cenniki wysyłamy na żądanie.

ווילט איר האָבן סאָלידע אַרבייט
ווילט איר האָבן ערליכע דרוק
מיט די נייעסטע מאָדערנע שריפטן
צו ביליגע פרייזען
100 וויזיט קאַרטן 1 זל.
בעשטעלט נור אין דרוקעריי
פון ד. שיינבוים
ראַדאָם, זשעראָמסקי 21

ŻĄDAJCIE TYLKO „RIKSZA" GUM..? JEDWABNE

ווילט איהר האָבען קלאָרע, זויבערע וועש, נייע גאַרדעראָבעס, שניי-ווייסע פאָרהאַנגען,
גיעט נאָר צו וואַשען און פאַרבען אין דער בעקאַנטער
כעמישער פאַרבעריי און פראַלניע פון דער ערשטקלאַסיגער פירמע

A. Hempel

Centrala Stare Miasto 7 telefon 19 - 70
Filje Zeromskiego 1
Zeromskiego 21
Zeromskiego 59
Traugutta 11

ווער ס'האָט זיך ניט איבערצייגט זאָל פרובען און וועט זיין ענטציקט
פון דער שענער, עסטעטישער און פאַכמענישער אַרבייט. ס'וואַרט אויף
געוואַשען אויף טריקען — ביליגע פרייזען! —פינקטליכע אויספיהרונג
סאָלידע בעהאַנדלונג קומט און איבערצייגט אייך
צענטראַלע: אַלטע שטאָדט 7 אָפּיצ. טעל 70 - 19
פיליעס: זשעראָמסקי 1 טראַוגוטטאַ 11
זשעראָמסקי 21, זשעראָמסקי 59

ביליג צו וואַשען קאַפעלושען

דער חוב פון יודישען וועהלער.

אינגאנצען נאך צווי טעג טיילען אונז אב פון די וואהלען צום שטאדט-ראט.

שוין איבערמארגען זונטאג וועט פאלען דער גורל פון דער זעלבסטפערוואלטונג, אין וועמענ'ס הענד זי זאל איבערגעהן. דער דאזיגער טאג וועט ענטשיידען אין גרויסען, אין קאמף פון די 6 ליסטעס: דריי פוילישע און דריי יודישע.

אין ענטשיידען וועלען נישט קיין אנדערע ווי די וועהלער אליין. אין זיי איז בעלאנגען, ווי אזוי ס'זאל אויסזעהן דער נייער שטאדט-ראט, ווי אזוי זיין פיזיאנאמיע זאל זיך געשטאלטען און אויספארמען.

א סך וואכען פאר די וואהלען האבען די פארטייען. די בלאקען געארבייט אויף אלע כלים. זיי האבען אויסגענוצט אלע אגיטאציע-מיטלען, בכדי צו ערגבערען דעם וועהלער. זיי האבען איהם גע'חנפ'ט געלאשטשעט און געקיצעלט. זיי האבען איהם צוגעזאגט און זאגען נאך צו, אויפצושטעלען פיתום ורעמסס. עס מבול'ט מיט האניג זיסע הבטחות פון אלע זייטען. דער וועהלער האט געהאט געדולד אלע אויסצוהערען. ער האט די גאנצע צייט געשוויגען און איצט קומט זיין רייה.

דער וועהלער דארף געהן צו דער וואהל-אורנע און זאגען זיין דעצידירט ווארט.

אלע 6 ליסטעס קוקען יעצט דעם וועהלער אין מויל אריין וואס ער וועט זאגען. מיט געשפאנטער ערווארטונג קוקען זיי איהם אין די הענד אריין, וואס פאר א וואהל-צעטעלע ער וועט אריינלעגען. מיט פערגרעסער-גלעזער, מיט הארטקאפען אבסערווירען יעצט אלע 6 וואהל-בלאקען דעם וועהלער. זיי וואלטען זעהר געוואלט לעזען זיינע געדאנקען אין קאפ און דער עיקר זעהן דאס נומערעל, וואס ער וועט האלטען אין דער פערמאכטער האנד.

דער וועהלער איז אבער א ספינקס. מ'וועט ביי איהם קיינמאהל נישט דערגעהן וואס ער האט אין זינען, וואס ער טראכט. די ציוויליזאציע, די טעכניק האט נאך נישט ערפינדען אזא אינסטרומענט, וואס זאל מאכען זיכטבאר, וואס זאל ענטבלויזען זיינע כוונות, זיינע פערבארגענע טראכטענישען און געפיהלען, וואס ער טראגט ארום אין מוח און אין הארץ.

הארט און נישט דורכזיכטיג איז די הויט פון וועהלער. איהר וועט נישט לעזען זיינע געדאנקען אין קאפ און איהר וועט אויך נישט זעהן דאס וואהל-צעטעלע אין זיין האנד. ער וועט יעדען צו-זאגען און ביי זיינ'ס וועט ער בלייבען.

אזוי איז אויף דער יודישער גאס און דאס זעלבע איז — אויך אויף דער פוילישער.

דער וועהלער איז געווען און וועט אייביג בלייבען א סוד. ווייל וואלט מען געוויסט וואו דער וועהלער געהט, און וואו עס זענען געווענדעט זיינע סימפאטיעס און אנטיפאטיעס, וואלט מען פערשפארט צומאכען אזא טאראראם, אזא פאמפע מיט וואהל-אגיטאציעס.

און מאכט מען עס יא אן אזא געלארעם, איז עס א סימן, אז מען זוכט דעם וועהלער און מען האפט איהם צו געפונען.

און אויף איין געוויסען פונקט איז איהם דווקא, נישט שווער אויסצוגעפונען, דעם וועהלער — דעם נישט-יודישען וועהלער. פון אלע אגיטאציע-סובסטאנצען בלייבט איין עלעמענט, וואס טרעפט יא אין ציעל. דאס איז די העצע לגבי אונז יודען. ביי די היינטיגע שטאדט-ראט-וואהלען אין ראדאם האבען מיר אזעלכע צווי ליסטעס: 1 און 3, וועלכע שפריצען מיט יודען-האס, בעת די פריהעריגע וואהלען האט עס געטוהן די ענדעציע אליין. זי האט דאן געהאט דעם מאנאפאל אויף צו טרייבען יורען-העצע. פריהער זענען געגאנגען צום שטאדט-ראט דריי פוילישע בלאקען: פ. פ. ס. ענדעציע און דער ווירטשאפטליכער בלאק (סאנאציע) פ. פ. ס. נאטירליך האט זיך אבגעטרייסעלט פון אזא נבזה'דיקער מלאכה.

אויך דער ווירטשאפטליכער בלאק האט זיך גע'מיאוס'ט דערפון. איז געבליבען בלויז די ענדעציע, וואס האט זיך צוגעכאפט דערצו ווי צו א פעט געבראטענס. היינט פארדאס האט זי צוגעקריגען א קאנקורענט — דעם קאטוילישען בלאק, וואס בעשטעהט פון „אזאן" און כאדעקעס. דער ווירטשאפטליכער בלאק געהט נישט היינט צו די וואהלען. נישטא מעהר אזעלכער. אנשטאט איהם געהט דער קאטוילישער בלאק. וועלכער האט „בעוויליגט" אריינצונעמען אין זיין פראגראם אויך אונז יודען.

אלזא די ענדעציע האט היינט נישט מעהר די בכורה אויפן הבה ונתח חכמה געגען אונז יודען. מיט איהם האט קאנקורירט דער קאטוילישער בלאק, וואס האט אויך סערווירט „גוטע זאכען" פאר אונז.

ביידע ווילען אונז זעהן אויף יענער זייט און טאקע צוליב אונז רייסען זיי זיך ארום. מען ליציטירט זיך מיט אונז. יעדער גיעט א „בעסערען" פרייז פאר אונז און ביידע האבען גענוג צוהערער. דאס הערען גוט אוים זייערע וועהלער. ביידע לאגערן: דער ענדעקישער און דער קאטוילישער טרעפען מיט זייער „בעוואוסטזיניג" מאכען די וועהלער געגען דער יודישער „געפאהר" — אין פינקעל. אויף דעם באדען איז זייער אגיטאציע געוויס נישט ארויסגעווארפען.

וואס דארפען מיר ענטפערען אויף דעם?

אונזער ענטפער דארף קודם כל בעשטעהן פון א מאסענווייזער בעטייליגונג פון די יודישע וועהלער אין די וואהלען. יעדער יודישער וואהל-בערעכטיגטער טאר נישט בלייבען זיצען אין דער היים אין טאג פון די וואלען. יעדער יודישער וועהלער דארף און מוז אויסנוצען זיינע רעכט.

מיר ווייזען דא נישט אן וועמען ער האט צו וועהלען. דאס איז זיין זאך. ער האט פרייע הענד צו האנדלען לויט זיין איבערצייגונג און לויט זיין געוויסען. דערין זאגען מיר איהם נישט קיין דעה. אין בלויז איין זאך ווילען מיר וועקען די יודישע וועהלער און דאס איז: געהן מאסענווייז צו די וואהלען. אפאטיע, אבסטינענץ איז געפעהרליך און קען זיך אין אונז נוקם זיין.

קיין גרויסען זיעג קענען מיר סיי ווי נישט ערווארטען. דאס איז דערפאר וואס די וואהל-קרייזען זענען אזוי צוגעשניטען, אז די יודישע איינוואהנער, ס'הייסט די וועהלער, פון יעדען בעטרעפענדען וואהל-קרייז, ווערען אין א געוויסע מאס מאיאריזירט פון די נישט-יודישע וועהלער. דערצו קומט נאך אונזער אייגענע ספעציפיש-יודישע טראגעדיע, וואס בעשטעהט פון אינערליכע שפאלטונגען און צוברעקלונגען. כמעט אין יעדען וואהל-קרייז, וואס איז בעוואהנט פון א גרעסערע צאהל יודען, קעמפען צווישען זיך דריי יודישע ליסטעס. דאס וועט געוויס גורם זיין, אז אויף טייל ערטער וועלען פיעל יודישע שטימען סתם - אזוי געהן פערלוירען און דער רעזולטאט וועט זיין: נישט פערלוירען, נישט געווינען; ניע נאס, ניע וואס.

לײדער האט מען ביי אונז געטראכט מעהר פון כאפען א בענקעל, ווי אויסצוגעפונען א מאדוס, ווי אזוי צו פעראייניגען, ווי אזוי צו פערטיילען די וואהל-קרייזען צווישען זיך, אז די דריי יודישע ליסטעס זאלען נישט ברויכען שפילען אין להכעיס-פאליטיק און פערקאנקורירען איינער דעם צווייטען, אז אלע זאלען ארויס בשן ועין, געבראכען און פערשפילט.

לײדער איז צו אזא פשרה נישט געקומען. דאס איז ווירקליך צום בעדויערען.

עפעס איז ביי אונז היינט געווען א מאדנער געלויף נאך בענקלעך. אלטע און נייע פנימ'ער האבען זיך אליין געמאלדען צום טיש און געמאהנט א פארציע פארשטעהערשאפט, א חלק רעפרעזענטאנץ אין שטאדט-ראט. אליין זענען אלע מודה, אז אין שטאדט-ראט טיילט מען נישט קיין בילקע מיט פיש; אז מען דארף דארט קעמפען פאר יודישע רעכט פערטיידיגען מיט שכל און קענטניש, מיט עהרליכקייט און שטאלץ די יודישע אינטערעסען; אלע זאגען דאס, אז מען מוז בעזיצען דערצו טאלאנט און פעהיגקייטען און דער עיקר — אז עס איז נישט בעוויסט, ווי שווער און טרויעריג ס'וועט זיין די ראל פון די יודישע רעפרעזענטאנטען אין שטאדט-ראט ווייל מ'קאן נישט פאראויסזעהן, ווער און וויפיעל ס'וועלען זיין אונזערע „גוטע פריינד", אזוי פון דער ענדעציע און אזוי פון קאטוילישען בלאק — דאך נישט געקוקט אויף דעם אלעם איז היינט ביי אונז געווען א גאנץ גוט גערעטעניש אויף קאנדידאטען צום שטאדט-ראט.

וואו ס'איז די לאזונג, דיקטירט פון לאגיק און פעראנטווארטונג'ס-געפיהל: וואס מעהר פעראנטווארטליכקייט — — וועניגער בעלנים; ביי אונז איז פונקט פערקעהרט: וואס מעהר פעראנטווארטליכקייט — מעהר בעלנים, אלץ מעהר קאנדידאטען. יעדער וויל בעווייזען, אז ער איז א העלד און ער וועט קענען אבשלאגען די פיילען אויף יודישע קעפ. דערווייל ווערט אויסגעשפילט די העלדישקייט אין די אייגענע ד' אמות, אין יודישען תחום. דא בעווייזט מען צום ערשט די גבורה פון ברעכען, פון צעשטערען, פון שפאלטען, פון וואס רער פועל-יוצא איז, אז מ'קומט אין שטאדט-ראט צעבראכען, שוין אהן גבורה, אהן העלדישקייט און... מ י ט פערלוירענע מאנדאטען.

מיר וועלען יעצט וועגען דעם מעהר נישט רעדען. אלץ איז שוין אבגעטהון געווארען און ס'איז לאחר המעשה. איינס נאך קען זיך לאזען אבראטעווען און דאס איז א הונדערט-פראצענטיגער אנטייל פון די יודישע וועהלער. דערמיט קען מען שטארקען די שוואכע ש א נ ס ע ן פון דער נ י י ע ר יודישער פ א ר-ש ט ע ה ע ר ש א פ ט אין שטאדט-ראט. ווארום אויב די וועהלער זאלען זיך נאך דערצו בעציהען צו די וואהלען מיט אפאטישקייט, מיט גלייכגילטיגקייט, איז דער קאמף פערשפילט אויף דער גאנצער ליניע. דאן קומט א פולשטענדיגער פיאסקא פאר אלע יודישע ליסטעס און דאס וואלט געווען ביז גאר א טרויעריגע ערשיינונג. דאס וואלט געבראכט צו גאר פאטאלע קאנסעקווענצען. די יודישע פארשטעהערשאפט וואלט דאן אויסגעזעהן אין נייעם שטאדט-ראט, ווי א קאריקאטור און ממילא נישט בעוויזען אויסצואיבען די קלענסטע השפעה אויף די לאקאלע פראגען, אין וועלכע עס זענען בלוטיג פעראינטערסירט די יודישע בירגער, אנהויבענדיג פון סוחרים-שטאנד, ביז'ן ארבייטענדיגען קלאס.

דעריבער, אלע יודישע וועהלער צו די אורנעס! קיינער טאר נישט פעהלען!

מיר ווילען דא נישט אנווייזען אויף וועמען זיין האבען צו שטימען. דאס שמעקט מיט צו פיעל ריזיקע. ענטוואגען זיך אויף אזא שריט — הייסט א מתחייב בנפשו. יעדער רעדט זיך איין, אז ער איז ס'אויבערשטער פון שטויסל אז ער איז קודש קדשים, הייליג און אונבעריהרליך. און געה זיי א בריה און טייטעל מיט'ן פינגער, אז ער טויג נישט. מ'דארף זיך פריהער אסעקורירען, אדער פריהער זיך אנגרייטען א עירז מקלט, וואו אויסצובהאלטען ס'בינטעל ביינער... אין בעסטען פאל, קען מען דיך לייגען אין חרם אריין און ערקלערען דיך פאר אנ'אבטריניגען...

זאל דאס טוהן דער וועהלער אליין. זאל ער אליין אורטיילען ווער פון די קאנדידאטען עס איז פאסיג און פעררדינט געוועהלט צו ווערען אלס שליח-ציבור, אלס ראטמאן אין שטאדט ראט. ער האט געוויס נישט קיין מורא, ווייל קיינער ווייס דאך נישט פאר וועמען ער שטימט. און נאך מעהר קען ער דאס טוהן היינט, ווען מען שטימט ניט נאר אויף דער ליסטע, נאר נאמענטליך, אויף א בפירושן נאמען פון דעם אדער יענעם ארויסגעשטעלטען קאנדידאט. זאל ער זשע דער וועהלער זיך אליין סונאנידערקלויבען און אריענטירען, ווער ס'איז בערופען לויט זיין איבערצייגונג, לויט זיין סאציאלען מצב, געוועהלט צו ווערען. און פאר איהם זאל ער אבגעבען זיין שטימע.

אבער קיינער טאר נישט פעהלען. אלע יודישע וועהלער מוזען געהן צו די אורנעס!

א יוד.

א „קעניג" מיט דעפּוטאטען איפן וואהל-מיטינג אין ראדאם

דער וואהל-יאריד ביי אונז און ביי זיי אין פולען ברען.

עס זידט און עס קאכט דער וואהל-יאריד ביי אונז און ביי זיי.

אויף דער פוילישער און אזוי אויף דער יודישער גאס איז דער וואהל-יאריד אין פולען ברען.

שבת און זונטאג האט מען „באמבארדירט" מיט „וואהל - הארמאטען" ביי אונז און ביי זיי.

א גאנצען שבת האט מען ביי אונז „געדאווענט" — מיט וואהל-מיטינגען.

ביי אונז איז דער שבת'דיגער טאג געווען אויסגעפולט מיט א סעריע וויעצען. אין „ראזמאיטאשטשי" האט מען צווי מאהל „געדאווענט". דער בירגערליכער בלאק האט געדאווענט „שחרית" און „מוסף", אויפן וואהל-מיטינג פון 2 א זייגער בייטאג ביז 5 נ. מ. און דער פועל-ציוניסטישער בלאק האט געדאוונט „מנחה" און „מעריב" אין זעלבן טעאטער אויף זיין מיטינג, פון האלב 6 ביז האלב 9 אוונד.

דער „בונד" האט נישט געדאווענט, נאר „געלערענט" צווישען „מוסף" און „מנחה" — „פרק". ער האט אבגעהאלטען זיין מיטינג אין מיטען טאג אין ארבייטער-הויז.

אויף אלע דריי מיטינגען האט מען זיך אבגערעכענט אויף קליין-געלט און מהאט זיך אריינגעזאגט איינער דעם צווייטען ביז'ן צעהנטען געבירט.

דעם היינטיגען שבת וועלען ווידער „דאווענען" די זעלבע דריי מנינים. מען ברענגט אראב די גאר גרויסע לייט און מ'וועט זיך ווידער פערהערען, ווער ס'קען בעסער.

בינו לבינו. צווישען איין שבת און צווייטען איז שיער נישט געשעהן א מכשול מיט דער ליסטע פון בירגערליכען בלאק, אין 3-טען וואל-קרייז. אויף דער דאזיגער ליסטע פיגורירען די ה"ה משה ראטענבערג און נתן רובינשטיין א. אנד. פלוצלינג אבער האבען זיך בעוויזען אויף די ארויסגעהאנגענע קאנדידאטען - מעלדונגען פון הויפט-וואהל-קאמיטעט גאר אנדערע נעמען אויף די ערשטע צווי ערטער פון דריטען וואהל-קרייז און משה ראטענבערג מיט נתן רובינשטיין זענען איבערגערוקט געווארען אויפ'ן 5 און 6-טען ארט.

אלזא — קאראול!

די רעוויזיאניסטען זענען ארויס מיט א פראטעסט: היתכן, הנעשה כזאת בישראל? ס'טייטש, מען שמועסט אן, אז די ה"ה משה ראטענבערג און נתן רובינשטיין געהען אויף די ערשטע ערטער אין יענעם קרייז און ראפטום אזא איבערקעהרעניש? ווער האט דאס געמאכט און וועמענס קונץ איז דאס געווען?

די בעציהונגען צווישען די רעוויזיאניסטען מיט'ן בירגערליכען בלאק זענען געווארען אנגעשפיצט ביז גאר. ס'האט שוין געהאלטען דערביי, אז אין דער הויפט-וואהל-קאמיסיע זאל אריינגעטראגען ווערען א רעזיגנאציע פון רעוויזיאניסטישען קאנדידאט און דאן וואלט במילא די גאנצע ליסטע פון דריטען וואהל-קרייז ס'קאסירט געווארען.

עס האבען זיך אריינגעלעגט שלום צו מאכען דער ד"ר פאסטמאן און ה' זילבערבערג. זיי האבען פערזיכערט, אז אויף די וואהל-צעטעלעך וועט זיין גוט אויסגע'סדר'ט די נעמען פון ראטענבערג און רוביגשטיין, וועלכע וועלען געדריקט ווערען אויף די ערשטע ערטער. די רעוויזיאניסטען האבען דערויף נישט בעשטאנען און ווייטער חושד געווען, אז דאס האט געמאכט א געהיימע האנד.

די לאגע איז געווען ערנסט און על פי נס איז געראטעוועט געווארען די ליסטע. דאס איז געשעהן נאכדעם ווי מען איז אוועק אין דער הויפט-וואהל-קאמיסיע, כדי צו קאנטראלירען, צי האט דער בלאק טאקע אזוי אויסגעשטעלט די רייה פון זיינע קאנדידאטען. דערביי האט זיך ארויסגעוויזען, אז דא איז פארגעקומען א מיספערשטענדניש: דער דרוקער האט געהאט א טעות און פערדרעהט די יוצרות. אנשטאט אויף די ערשטע ערטער האט ער די ה"ה ראטענבערג און רובינשטיין איבערגעריקט אויף ווייטערע ערטער.

נאך אזא „זבאדאניע" איז צוריק געווארען שלום און די רעוויזיאניסטען געהען שוין יא צו די וואהלען און אזוי ארום איז דער בירגערליכער בלאק געראטעוועט געווארען פון א פונאנדערפאל.

און נאך א נס זאל האבען געשעהן. נאך אינטערווענצען און השתדלות'ן פון בירגערליכען בלאק ביים קאמיסאר פון די וואהלען, באבקאווסקי, איז געלונגען צו פועל'ן, אז דער ה' לוקסענבורג זאל צוריקגעשטעלט ווערען אין זיינע רעכט אלס וועהלער און ממילא קענען האבען אויך די רעכט אויסגעוועהלט צו ווערען. ה' לוקסענבורג פיגורירט אלזא צוריק אויף דער ליסטע אין 4-טען וואהל-קרייז צוזאמען מיט'ן ה' זילבערבערג.

הכלל בלויז נסים זענען געשעהן ביי די וואהלען.

ביידע פאקטען גיבען מיר איבער אויס'ן גרונד פון אינפארמאציעס.

שויך איינמאהל איז געגראטען דער סעקרעטאר בלע"ז פון בירגערליכען בלאק, וואס האלט אין איין מעקען און קלעקען, שרייבען און איבערשרייבען און ווייסט נישט אויף וועלכער וועלט ער געפינט זיך. אלע מאהל ווערט ביי איהם קאליע אנ'אנדערע ליסטע און ס'איז דא צרות פון איהם אהן א שיעור.

אנשטאט צו זיצען אין א חדר, צי אין א שולע און אויסלערנען די עלעמענטארסטע כללים ווי אזוי אויפצושרייבען א פאר איינפאכע ווערטער, דרעהט ער א ספאדעק מיט וואהלען און טומעלט און פערדרעהט א קאפ זיך און אנדערע. כאפט זיך צו אלע און קען גארנישט.

א „וואזשנע" מציאה האט זיך דער בירגערליכער בלאק איינגעהאנדעלט. ער האט שוין איינמאהל „נחת" פון אים.

יעצט לאמיר א קוק טהון אויפ'ן פראנט פון די לינקע.

דא איז גאר געשטיגען די וואהל-טעמפעראטור. צווישען בונד און פועלי-ציון געהט אן א פערביסענער קאמף. ביידע זענען אין אפאזיציע צום בירגערליכען בלאק, אבער ס'הויבט זיך נישט אן אנטקעגען דעם קאמף וואס זיי פיהרען צווישען זיך. די צוויי פארטייען האבען אלטע חשבונות צווישען זיך און ביי וואהלען איז שוין א טראדיציע, א שעת-הכושר אויסצושיסען דעם גאנצען ארסענאל „פולווער". שיסט מען טאקע מיט וואהל-אויפרופען, וואס רעדען שארפע דיבורים. מען רייסט אראב, אדער מען פערקלעבט זיך גענענזייטיג די אפישען, די פלאקאטען און ס'איז היימליך.

דער בירגערליכער בלאק איז מקנא די לינקע פארטייען, האלטענדיג אז זיי זענען רייך אין פינאנסען. און קענען דעריבער פיהרען א ברייטע וואהל-אגי-

פאַרוואָס פאָדערן מיר אן אייגענע פאַרשטעהערשאַפט אין שטאָדט-ראַט.

די שטאָדט-פערוואלטונג פיהרט א ריין-ווירטשאפטליכע ארבייט פאר די בירגער אין שטאדט. דעריבער איז זעלבסטפער-שטענדליך דאס אזא ווירטשאפטליכע אינ-סטיטוציע, ווי ס'איז דער קליינהענדלער-פערבאנד ביי אונז אין שטאדט, זאל פא-דערן און בעמיהען זיך אריינצופיהרען אן אייגענעם קאנדידאט אין קינפטיגען שטאדט-ראט אריין.

דער סוחר און קליינהענדלער אויף וועמען ס'פאלט פראפאציאנעל א גרעסערע צאהל לאסטען פאר דער קאמונאלער ווירטשאפט, דארף זיין פעראינטערעסירט, אז ביי דער אויסמעסטונג פון די קאמו-נאלע שטייערען זאל געהערט ווערען זיין שטים. דאס קען געטהון ווערען דורך זיין אייגענעם פארשטעהער, וועמענ'ס אויפגאבע עס איז צו פאדערען, אז די מאגיסטראט-שטייערען זאלען אויף א ראציאנעלען אופן דורכגעפיהרט ווערען. נישט וועניגער וויכטיג זענען די פראגען פון סאציאלע הילף פאר ארימע סוחרים, דאס רעגולירען די אפצאהלונגען אויף די שטאדט-פלעצער חוץ די טאג-טעגליכע אינדיווידועלע אינ-טערעסען פון סוחרים-שטאנד, פאר וועלכע מען מוז אונבעדינגט קעמפען אין צוקונפ-טיגען שטאדט-ראט.

אלזא דער סוחר און קליינהענדלער איז בלוטיג פעראינטערסירט אין דער שטאדט-ווירטשאפט און אין די פארמען פון ער-לעדיגען די פראגען, וועלכע דאס לעבען רוקט ארויס אויפ'ן געביט פון שטאדטי-שער ווירטשאפט.

דעריבער איז קיין וואונדער נישט וואס דער קליינהענדלער-פערבאנד אין ראדאם זייענדיג די איינציגע ווירטשאפטליך-סו-חרי'שע אינסטיטוציע, וועלכע האט בעווי-זען דורך דער צייט פון זיין עגזיסטענץ ארומצונעמען דאס גאנצע ווירטשאפטליכע לעבען וואס האט נאר א שייכות מיט'ן סוחרי'שען כלל אין אונזער שטאדט — צו פאדערען אן אייגענעם קאנדידאט אין צוקונפטיגען שטאדט-ראט; די ארגאניזא-ציע וועלכע האט במשך איהר עגזיסטענץ ארויסגעוויזען דעם לעבעדיגען אינטערעס פאר אלע פראגען, וועלכע זענען נוגע דעם יודישען קליינהענדלער און סוחר. האט די פולע רעכט צו זיין אליין דער פער-טיידיגער — פון יודישען סוחר אויפ'ן גע-ביט פון מאניסטראט.

די פראגע וועגען אן אייגענעם ראטמאן איז ביי אונז א פראגע וועלכע דאס לעבען און די פראקטיק פון אונזער ארבייט האָ-בען ארויסגערוקט אלס אונבעדינגטע נויט-ווענדינקייט פון אונזער ווייטערדיגער עג-זיסטענץ.

ווילען מיר אויף אן אמת פערטיי-דיגען אונזערע אינטערעסען אין מאַ-גיסטראט, מוזען מיר האָבּען אן אייגע-נעם ראַטמאַן אין שטאָט-ראַט. דאָס איז אונזער לאָזונג ביי די וואלען.

די לאָזונג מוז אונבאַדינגט אריינדרינ-גען אין די ברייטע סוחרים-שיכטען אין אונזער שטאָדט. דער סוחר און קליינהענדלער ווייס גאַנץ גוט ווער עס זאָרגט פאַר איהם א גאַנץ יאָהר, ווער עס פערטיידיקט אים אין אן עת-צרה. דעריבער איז קיין וואונדער נישט וואָס די קליינהענדלער און סוחרים ווילן אַנטרויען אין קומענדיגען שטאָט-ראַט זייערע אינטערעסען אַן אייגענעם פאַרשטעהער.

מאטעל קארמאַן

פערוואלטונג-סעקרעטאר פון קליינהענדלער-פערבאנד אין ראדאָם.

טאַציע. די לינקע, די פּראָלעטאַריער ווידער זאָגען, אַז די „בּורזשואַזיע" האָט געלד. צווישען די לינקע גופא איז אויך דאָ אַ חלוקי-דעות מכח דיני-ממונות. דער בּונד זאָגט, אַז די פּועלי-ציון דערהאַל-טען אַ סך געלד אויף וואַהל-צוועקען און דאָס זעלבּע זאָגען די פּועלי-ציון אויפ'ן בּונד, אַז ער גאָר קריגט אַ סך געלד אויף וואַהלען.

די לעצטע שורה איז: אָדער אַלע האָבּען, אָדער אַלע האָבּען נישט...

דערווייל איז איינער דעם צווייטען מקנא, אי מיט געלד, אי מיט נאָך נישט ערוואַרטע מאַנדאַטען...

* * *

עד כאן ביי אונז.

יעצט וואָס הערט מען ביי זיין? ווי זעהט עס אויס אויף דער פּוילישער גאַס?

דאָרט האָט זיך געטהון זונטאָג דאָס, וואָס ביי אונז שבּת. אַ גאַנצע רייהע וואַהל-מיטינגען האָבּען זונטאָג איינגע-אָרדענט די פּ. פּ. ס. די ענדעקעס און דער קאַטוילישער בּלאָק. אַלזאָ אויך דריי וויעצען: אין אַרבּייטער הויז די פּ. פּ. ס, אין דער קאָנגרעס-האַלע די ענדעקעס און אין „ראַזמאַיטאָשטשי" דער קאַטוילישער בּלאָק.

די פּ. פּ. ס. האָט אין טויזענדטער עקזעמפּלארען פערשפּרייט אַ פלוג-בּלע-טעל מיט דער דעקלעראַציע פון ד"ר שטשעפּאַניאַק, וועלכע ער האָט געהאַל-טען אויף דער שטאָדט-ראַט-זיצונג פאַר-אכטאָגען זונטאָגען. דער אינהאַלט פון דער דעקלעראַציע איז געווען די זעלבּע וואָס מיר האָבּען געבּרענגט די ערשטע באַלד צומאָרגען'ס פרייטאָג.

די ענדעקעס האָבּען געבּרענגט אויפ'ן וויעץ דעם גענעראַל יאַנושייטיס, דעם אייבּיגען קאַנדידאַט אויפ'ן „פּוילישען טראָן". דער נישט-דערגאַנגענער פּוילי-שער קעניג איז ביים ציג אָבּגעוואַרט געוואָרען דורך דעם פיהרער פון די היגע יונגע ענדעקעס, וויטאָלד בּאַראַח-סקי. אויפ'ן וואַקזאַהל האָט יאַנושייטיס אַראָבּגענומען דעם עלעגאַנטען קאַפּעלוש און ארויפגעצויגען אַ „מאַטשעיובקע".

אין דער קאָנרעס-האַליע האָט מען אריינגעלאָזט נאָר „אייגענע". אָבּער טראָץ דער שטרענגער קאָנטראָל האָבּען זיך אריינבּעקומען געגנער און אַ גרופּע לעגיאָניסטען.

די ענדעקעס האָבּען בּעגריסט דעם גאַסט מיט אויפהויבּען די הענד, אויפ'ן היטלעריסטישען שטייגער.

יאַנושייטיס האָט דעם גרעסטען טייל פון זיין רעדע געווידמעט דמאָווסקי'ן, יודען און אויסטראַלישע מאַלפּעס. דער רעדנער האָט גערימט דמאָווסקי'ן. אַז זיין פערדינסט איז געווען דאָס, וואָס ער האָט בּעוואויגען דעם צאַראַט צו אונטערדריקען די פּוילישע רעוואָלוציע אין יאָהר 1905 און וואָס ער איז גע-פאָהרען קיין טאָקיאָ, שטערן פּילסודס-קין, נישט צו בּעקומען קיין הילף פון יאַפּאַניע, כדי צו בּעוואָפענען פּוילען...

בּיי די ווערטער האָבּען די לעגיאָ-ניסטען דעמאָנסטראַטיוו, פערלאָזט דעם זאַהל.

אויף דער זאַמלינע האָט זיך דער ענדעקישער וויעץ זונטאָג גאָרנישט איינגעבּען. דאָרט האָט געזאָלט רעדען דער און שפּיץ-שטעהענדיגער קאַנדי-דאַט פון די ענדעקעס, אדוו. גאַיעוויעש, אָבּער ער איז נישט געקומען געצליך צום וואָרט. חוץ דעם האָבּען די פערזאַמעלטע אים צוגעגרייט אַ „קאַצן-מוזיק".

דער כאַדעקיש-אָזאָנישער בּלאָק א.נ. „קאַטוילישע פעראייניגונג" האָט אָבּגע-האַלטען אַ מיטינג אין „ראַזמאַיטאָשטשי". דאָרט האָבּען גערעדט דער קאָזשעניצער דעפּוטאַט קוואַפּישעוויטש, דער בּעזיעגער פון זוואָלינער עקס-בּורמישטש גאַלעווס-קי, דעפּוטאַט פּיקולסקי פון ראָזשקי און אדוו. סטעמפּיען.

פּיקולסקי איז ארויסגעטרעטען געגען יודען. פערגעסענדיק אַ פּנים, אַז בּעת די וואַהלען צום סיים האָט ער זיך געווענדעט צום ד"ר פּאַסטמאַן און ה' יונה זילבּערבּערג, מיט אַ בּיטע צו שטיצען זיין קאַנדידאַטור אויף דעפּו-טאַט, צוזאָגענדיג אַפילו, אַז ער וועט פערטיידיגען שטענדיג יודען.

דער צווייטער אַנטיסעמיטישער רעד-נער איז געווען סטעמפּיען. ער האָט גערופען צו נאַציאָנאַליזירען דעם האַנדל און ארויסוואַרפען די יודען. אויך ער האָט פערגעסען, אַז ערשט נישט לאַנג האָט ער פערדינט עטליכע הונדערט זלאָטעס אַ חודש אין דער יודישער צעגעלניע פון ה' וואָלף ראָזענבּוים. ער האָט פערקויפט אַפילו יודישע ציגעל אויפצובּויען אַ קירכע. דער זעלבּער, וועלענדיג שטעלען אויף די פיס אַ יו-דישע אַנ'אונטערנעמונג איז ער געלאָ-פען צו אַ געוויסע קרעדיט-אינסטיטוציע וואו ער האָט אויסגעבּעטען אַנ'הלוואה. פערשטעהט זיך, אַז נישט בּחנם האָט ער דאָס געטהון...

יעצט האָט ער איבּערגעדרעהט דעם פּעלץ און צוליבּ פּאָליטישע קאַריערע געוואָרען סעקרעטאַר פון אַנטיסעמיטי-שען „אָזאָן".

אַ משוגענער וואָס וויל דערשטיקען מענשען אנטלאָפען פון משוגעים-הויז

דורכאויס פּאַקען, ווייל ער קען אַנטוהן מוראדיגע מעשים דאָרט, וואו ער גראָסירט

פון היגען משוגעים-הויז איז אנטלאָ-פען אין די בּלויזע וועש דער 25-יאָה-ריגער גייסטיג-קראַנקער יעקב ראָ-זענצווייג.

ראָזענצווייג געהערט צום געפעהר-ליכסטען טיפּ משוגעים. ער האָט זיך שטענדיג געוואָלט וואַרפען אויף מענשען און זיי דערשטיקען. מ'רופט איהם דעריבּער „יאַקובּ דער דעוּשטיקער".

מ'האָט איהם צוליבּ זיין ווילדקייט, איזאָלירט אין אנשטאַלט אין אַ בּעזונ-דער צימער, וואו מ'האָט איהם געהאַל-טען פערשלאָסען. אָפּטמאָהל האָט מען איהם געמוזט אָנטוהן דעם משוגעים-קאַפּטאָן.

דאָס פּערסאָנאַל פון משוגעים-הויז האָט פּשוט געשטוינט, ווען ער האָט דערזעהען. אַז ראָזענצווייג איז נישטאָ. ס'איז אַ רעטעניש, ווי אַזוי איהם איז געלונגען זיך פון דאָרט ארויסצורייסען.

בּיז היינט ווייסט מען נישט וואו זיי געבּיין איז ערגיץ אריינגעקומען.

מען זוכט איהם ארום און מ'וויל איהם

טראַגישער אויטאָ-פאַרפאַל הינטער ראַדאָם

געגאַנגען לערנען מיט קינדער און געפונען דעם טויט אויפ'ן וועג

יחיאל ווײַנשטאַק איז געווען א חסי-דישער יונגערמאַן, א מלמד. ער האָט נישט געהאַט קיין חדר, נאָר געגאַנגען צו-פיס יעדען טאָג קיין פּאַרלע לערנען מיט קליינע קינדער עברי און חומש.

היינטיגען מאָנטאָג איז ער אוועק, ווי זיין שטייגער, בּאַלד אינדערפריה קיין פּאַרלע, לערנען מיט יודישע קינ-פון יענעם דאָרף.

עס איז געווען א זייגער צוועלף בּיי-טאָג. יחיאל ווײַנשטאַק האָט אָבּגעלע-רענט אויף איין אָרט און זיך געקליבּען געהן אויף א צווייט אָרט, א קעגענאַי-בּער, צו אַ שכן. ער האָט געוואָלט אַריבּערגעהן דעם טראַקט. ס'איז געווען אַ פּיצעל וועג — פון איין זייט שאָסע צום צווייטען, אין דער בּרייט, ס"ה א פּאָר טריט. אָבּער פאַרן פּאַטום, פאָרן משחית איז עס געווען ער זאָל א תל מאַכען פון א מענשליך לעבּען.

יחיאל ווײַנשטאַק איז, אַריבּערגע-הענדיג דאָס שטיקל וועג, פערפלאָנ-טערט געוואָרען מיניה-וביה צווישען אן אויטאָ און א פיהר.

דער אויטאָ איז געלאָפען מיט א בּלי-ציקע שנעלקייט און א קעגען איהם איז געפאָהרען א פיהר. ווײַנשטאַק איז געבּליבּען שטעקען אין מיטען. ער האָט געזוכט אַנ'אויסוועג צו פערמיידען די סכנה, אָבּער פּלוצלינג האָט דער אויטאָ איהם א שרעקליכען שטויס גע-טוהן, אַז ער איז אוועקגעשליידערט געוואָרען אויף א שטיין, וועלכער האָט אים צושמעטערט דעם קאָפּ. עס האָט א שפּריץ-געטוהן א טייך בּלוט, וואָס מ'האָט נישט געקענט פערהאָמעווען.

אויפ'ן וועג צום שפּיטאָל איז ווײַנ-שטאַק געשטאָרבּען.

דער אויטאָ איז געווען א וואַרשאַווער. מיט איהם האָט אָנגעפיהרט דער אדוואָקאַט-אַפּליקאַנט פיין, א זוהן פון א רייכען וואַרשאַווער יוד.

פיין איז אַרעסטירט געוואָרען. ער האָט ערקלערט, אַז וועלענדיג אויסמיי-דען די פיהר, איז אומגעריכט אונטערגע-קומען ווײַנשטאַק פון דער צווייטער זייט און דער אויטאָ האָט איהם א שטויס-געטהון.

ווי מען הערט, מאָהנט זיך די פאַ-מיליע פונ'ם טראָגיש-אומגעקומענעם ענטשעטשעדיגונג בּיים אַפּליקאַנט פיין.

צו-ערשט אויסגעהאַקט די שויבּען פון די „וויסטאַוועס" און דערנאָך אַרויסגע'גנב'עט די סחורות.

דאָ נישט לאַנג זענען פאָרגעקומען א רייהע אָריגינעלע גניבות. אַ שייקע קאָמבּינאַטאָרען זענען געפאַלען אויף א שפּאָגעל נייע המצאה ווי אַזוי אויסצו-פיהרען גניבה'שע שטיקלעך און ס'זאָל זיין שאַ-שטיל.

די אָרגאַניזירטע שייקע האָט זיך פערזעהן מיט ספּעציעלע מכשירים, מיט וועלכע זיי האָבּען ארויסגענומען די שויבּען פון די „וויסטאַוועס" און דערנאָך ארויסגע'לקח'ענט די ס'חורה, וואָס איז געווען ארויסגעשטעלט אויף רעקלאָמע.

אַנומעלט, ווען דער ה' ווישליצקי איז פערבּייגעגאַנגען דאָס פאַרבּען און זייף-געשעפט פון יוסף פרידמאַן אויף טראַוגוטאַ, האָט ער בּעמערקט ווי די שויבּ פון דער וויסטאַווע איז אויסגע-האַקט און צוויי יונגעלייט שלעפען ארויס די סחורות. ער האָט געמאַכט א געוואַלד און מ'האָט די צוויי חברה-לייט פערהאַלטען. דאָס זענען געווען: בּעריל זילבּערמאַן און חיים ווייצמאַן. פאַר זייער „שטילע" אַרבּייט האָט מען זיי גע'משפּט אין שטאָט-געריכט.

די בּעשולדיקטע האָבּען זיך בּלויז מודה געווען, אַז זיי האָבּען גע'גנב'עט די סחורות ווי: זייף, בּערשטען און אַנדערע זאַכען, אָבּער ווען זיי זענען אָנגעקומען צום געשעפט איז שוין די שויבּ געווען אויסגעהאַקט.

דאָס געריכט האָט זיי פערא ורטיילט צו 8 חדשים יעדען איינעם.

אַר.

אַניאַייבּיג אַקטועלער ענין.

אין צייטען פון גרעסטער וואַכזאַמקייט און אָנשטרענגונג פון אַלע כחות פון דער געזעלשאַפט — אין אַנבּליק פון וויכטיגע געשעהענישען — האַלט אויס דעם עגזאַמען פון רייפקייט דער, ווער עס היט אָבּ דעם ישוב הדעת און ער-פילט רוהיג סיי זיינע פליכטען לגבּי דער מלוכה סיי די פליכטען לגבּי זיין פאַמיליע און זיין צוקונפט. אַ בּעוויז פון אַזאַ רייכקייט און קלוגען ישוב הדעת גיט דער, ווער עס זאַמעלט ווײַ-טער איינשפּאָרונגען. מעהר ווי ווען-עס-איז לאָזט זיך בּעמערקען דער נוצען פון די איינשפּאָרונגען בּעשיינפּערלעך איצט — אין דער צייט פון פריהלינג-איינקויפען און פערשידענע אורלויבּ-פּראָיעקטען. מיט וואָס פאַר אַ סאַטיס-פאַקציע זעהט מען די וואַקסענדע סומע אין דער רייהע פון ציפערען אין שפּאָר-בּיכעל פון פּ. ק. אָ.

טאָקע אין ליכט פון די לעצטע ער-פאָהרונגען גיט פּ. ק. אָ. די גרעסטע גאַראַנטיע פון זיכערהייט און צוטרוי.

עס וואַקסט אויך די גרויסע אַרמעע פון איינשפּאָרער, וועמענס ציפער דער-גרייסט שוין בּיז 3,600,000.

שטעל זיך אויך אין דער דאָזיגער רייהע.

---

5 סאַלטיסעז האָבּן „געפיהרט" ביכער

נישט קענענדיג שרייבּען און לייענען.

5 סאָלטיסען פון דער יעדלינסקער גמינע זענען געשטאַנען היינטיגע וואָך אין היגען קרייז-געריכט. אַלע זענען בּעשולדיקט געוואָרן אין דעפּראַודאַציעס, און אַלע זענען פער'משפּט געוואָרען אויף 8 און 6 מאָנאַטען מיט פערלירען די בּירגערליכע רעכט אויף דריי יאָר.

די שטראָף האָט מען זיי פערהאָנגען מיטן תנאי, אַז זיי זאָלען בּעצאָהלען אַלע היזקות, וואָס זיי האָבּען פעראורזאַכט די קאַסעס פון זייערע גמינעס, וואָס בּעטרעפען קרוב צוויי טויזענט זלאָטעס.

אינטערעסאַנט, אַז אין פערלויף פון דער געריכטס-פערהאַנדלונג, איז בּעווי-זען געוואָרען, אַז אַלע 5 סאָליסטען קענען נישט שרייבּען און נישט לייענען. זיי האָבּען אָט אַזוי „געפיהרט" בּיכער פון אויסענוועניק און דעריבּער איז נישט קיין ווינדער, וואָס אַ שעהן בּיסל געלד איז „איינגעטריקענט" געוואָרען.

מאיר הערץ

זיי זענען געגאנגען צו קבלת-התורה

(שבועות-מעשה'לע)

געווען אמאהל א שררה, וואס האט געהערשט איבער א גרויסען ישוב. א סך שטעדטלעך און אהן א שיעור דערפער האבען צו דעם שררה געהערט און יודען האבען דארט אומעטום א פרייען צוטריט געהאט. דער שררה אליין האט די יודען אין זיינע גיטער איינגעלאדען. ווייל ער האט געהערט, אז זיי זענען פעהיג און ברענגען מיט זיך א גרויסע שפע. ער האט זיך מתקנא געווען אין א צווייטען שררה, וועמען די יודען האבען רייך געמאכט און זיינע פוסטע וועלדער און פעלדער אין א מענשליכען ישוב פערוואנדעלט. דער שררה האט צו די יודען א בריעף געשריבען, אז ער פערבעט זיי אין זיינע מקומות, אז ער וועט זיי בעשענקען מיט גרויסע רעכט און זיי גרויס כבוד אנטהון.

האבען זיך די יודען אין תחילת געוואקעלט, צי זיי זאלען דאס טהון. עס האט זיי נישט געגלוסט זייערע ערטער צו פערלאזען. מ'איז שוין אלט-איינגעזעסענע און עס פעהלט גארנישט. — היינט צו וואס פלוצלינג נעמען און פאקען די פעקלעך און אוועק פון דעם זיך-ארט, וואו מען האט בנינים אויפגעשטעלט, קהלות פערלעגט און זיך אזוי לייטיש איינגעפונדעוועט?

האבען זיי דעריבער די ערשטע צייטען גארנישט געענטפערט.

האט דער שררה נאך א בריעף געשריבען, א צווייטען, א דריטען. אין יעדען בריעף האט ער זיך פשוט רחמים געבעטען, הבטחות געגעבען, צוגעזאגט דאס טעלערל פון הימעל, אבי זיי זאלען קומען, אבי זיי זאלען מיטברענגען זייערע פערמעגענ'ס, וועלכע וועלען נאך גרעסער ווערען, ווייל די געגענד איז א נייע און מען קאן דא פיעל אויפטהון.

אבער די יודען האבען אלץ נישט געענטפערט.

איז געקומען א צייט און יענער שליאכטשיק האט אנגעהויבען די יודען צו רודפ'ן. איהם איז נישט געפעלען, וואס זיינע יודען בעקומען כסדר בריעף און ער האט זיי גענומען חושד זיין אין אונטרייקייט. ער האט אויף זיינע יודען אנ'אומ'חן געווארפען און זיי אנגעהויבען דערגעהן די יאהרען.

יודען האבען גענומען ליידען גרויסע צרות. אזוי, אז זיי זענען געצוואונגען געווארען צו פערלאזען זייער איינגעזעסענע היים.

האבען זיי זיך דערמאהנט אן די בריעף, האט מען די בריעף אויפגעזוכט, און פון יעדען ארויסגעלייענטען ווארט האט זיך טרייסט און האפנונג ארויסגעהערט.

די יודען האבען זיך דערפרעהט, געדאנקט דעם אויבערשטען, וואס ער האט צוגעשיקט די רפואה פאר דער מכה, און באלד ארויסגעשיקט עקסטרא שליחים צו דעם נייעם שררה, וועלכער האט זיי אויפגענומען מיט גרויס כבוד און געלאזט דורך די שליחים בעפעהלען, אז די יודען קאנען קומען אין די גרעניצען פון זיין הערשאפט און ער איז זיי מבטיח שוץ און זיכערקייט.

זענען די יודען, די ארויסגעטריבענע פון יענעם לאנד, געקומען מיט זייערע ווייבער און קינדער און מיט אלעם, וואס זיי האבען פערמאגט, וואס זיי האבען נאך געקענט ארויסראטעווען פון דעם אלטען אכזריות'דיגען מושל. זיי האבען זיך אויף דער נייער ערד איינגעארדענט ביסלעכווייז זיך ארויפגעשלאגען אויף א מדרגה. זיי האבען רייך און גליקליך געמאכט דעם נייעם שררה, וואס האט געבענטשט זייער ארבייט. עס האבען יודען געהאנדעלט, געוואנדעלט, ווער אין דארף און ווער אין שטעדטעל, און אלץ איז געגאנגען כשורה. מען האט שוהלען אויפגעבויט, בתי-מדרשים אויפגעשטעלט, רבנים אויפגענומען, און די יודען האבען געהיטען די תורה און געווען געטריי דעם שררה, אויסגעפיהרט אלע געזעצען, וואס דער הויף האט ארויסגעגעבען, געצאהלט שטייערען און נישט געהאט מיט די הויף-וועכטער קיין „יא" און קיין „ניין".

בייטאג זענען די קינדער אין די חדרים געזעסען, און די מלמדים האבען מיט זיי חומש געלערנט; דערוואקסענע בחורים זענען אין ישיבות און בתי-מדרשים איבער גמרות געזעסען. און ביינאכט, ווען דער סוחר האט זיך בעפרייט פון זיין קרעמעל, און דער בעל-מלאכה פון זיין ווארשטאט, זענען זיי אויך אין בית-מדרש געקומען עפעס לערנען, אדער הערען לערנען. די דארפס-לייט זענען אויף שבת און אויף יעדען יום-טוב אינ'ם שטעדטעל געקומען מיט זייערע פוהרען. זיי האבען צוערשט פערקויפט אלץ, וואס זיי האבען פון דארף געברענגט, דערנאך איינגעקויפט זייערע בעדערפנישען און איין וועג'ס געבליבען שבת, צי יום-טוב צוזאמען מיט די יודען פון שטעדטעל, געהערט נייעס און זיך אנגעזאפט מיט יודישקייט.

אזוי האט זיך געפיהרט יאהרען-לאנג. די יודען האבען געארבייט, געהאנדעלט און געהאט פרנסה, איינער מעהר, איינער ווייניגער, וויפיעל זיין מזל האט איינעם בעשערט.

נישט שטענדיג זענען אבער די טויערען פון די הימלען אפען און נישט שטענדיג קאנען דארט די תפילות אדורכגעהן און אנטרעפען אויף אנ'אפענעם וועג, און דער עיקר: א מענש לעבט נישט אייביג.

דאס זעלבע איז געווען מיט דעם שררה, וואס האט די יודען אויפגענומען מיט ברייטע ארעמ'ס און מיט א לויב אויף די ליפען. ער האט טאקע לאנג געלעבט, אבער ער האט געמוזט אלט ווערען און אבגעבען זיין גוף און נשמה צו א מאכט, וואס איז שטארקער פון איהם.

אז דער שררה איז געשטארבען, איז געקומען א צווייטער אויף זיין ארט. דער נייער פריץ איז געווען א יונגער און ער האט בלויז געזעהן גרייטע זאכען. ער האט שוין נישט געזעהן ווי אזוי די יודען האבען אלץ געשאפען פון גארנישט און ווי אזוי עס האט אויסגעזעהן פריהער, איידער די יודען זענען דא אהערגעקומען. אמת, ער האט געשוינט די יודען, וועגען וועלכע זיין פאטער האט איהם דערצעהלט פיעל גוט'ס. ס'איז שוין אבער נישט געווען דאס געפיהל פון ליבע, וואס דער פאטער האט געטראגען אין זיין הארץ צו די יודען, די איינוואנדערער.

און ווען דער נייער פירשט איז אויך אלט געווארען, איז אויף זיין ארט א דריטער געקומען, און זיין געפיהל צו יודען איז שוין שוואכער און קיהלער געווארען.

ביז ס'איז געקומען מיט דורות שפעטער אזא שררה, וואס האט שוין יודען פשוט פיינד געהאט און רק געקלערט, ווי אזוי פון זיי פטור צו ווערען און צונעמען זייער פערמעגען פאר זיך.

איז געווארען שלעכט. אויף יודישע קעפ זענען געגאנגען שווערע גזירות. מען האט אויף זיי גענומען ארויפלעגען אזוי פיעל מס, אז זיי זענען נישט אין שטאנד געווען צו צאהלען.

שפעטער האט דער הויף ארויסגעגעבען א בעפעהל וועגען דעם, וואו יודען מעגען וואוינען, און וואו — נישט. מען האט זיי גענומען טרייבען פון די דערפער. יודען האבען געקרעכצט. נישט איינמאהל גוזר-תענית געווען, נישט געגעסען, נישט געטרונקען און נישט געשלאפען, נאר גאנצע דריי טעג מיט דריי נעכט געשטאנען אויף די פיס, מתפלל געווען און איינגעריסען וועלטען געשטורעמט אלע שערי-רחמים. מען האט אויפגעמאכט די טהירען פון דער שוהל און אויפגעפראלט דעם ארון-קודש. געהיינען און געשרייען האבען די ווענד געריסען און די שטיינער געריהרט.

ווען מען האט אין הויף דערצעהלט, אז די יודען ווילען פון שוהל נישט ארויסגעהן און האלטען שוין געשלאסען זייערע קראמען אכט טעג, — האט עס דעם יונגען פירשט אנגענומען ביים הארץ און ער האט חרטה געהאט אויף זיינע גזירות. זיינע יועצים האבען זיך איהם אקעגענגעשטעלט, אבער ער האט זיי נישט געהארכט. ער האט זיך פערענטפערט פאר זיי:

— וואס זאל איך טהון? איך האב זיי נישט ליב, די יודען, פונקט ווי איהר, איך קאן זיי נישט פערטראגען, נישט זייער לשון, נישט זייערע מנהיגים, אבער איך ווייס נישט, פארוואס מיין ווילען זיי אויסצוראטען איז שוואך געווארען. איך האב קיין מאכט נישט די גזירה אויסצופיהרען, כאטש איך האב זי אליין אונטערגעשריבען. עפעס א געהיימע קראפט האט צעבראכען מיין רצון און אנגעפילט מיין הארץ מיט א גרויסער חרטה. — פאלגט מיך, און לאזט זיי צורוה. זיי זענען דאך אויך מענשען. זיי האבען טאקע פעהלערען, אבער מען דארף זיי נישט אומברענגען דערפאר. איך ווייס נישט — עפעס קומען אהער צו מיר זייערע קולות, זייערע געבעטען און געוויינען, און איך קאן גאנצע נעכט נישט שלאפען...

(ענדע קומט)

כ'בין איהם נישט מקנא!...

מאנאלאג פון אנ'אלטען בחור

פון י. אבערזשאנעק

ווי איהר קוקט מיך אן, בין איך שוין נישט קיין „מאלטשיק". אויב איר קאנט האלטען א סוד, און אויב איהר וועט מיך נישט „זדראדזשען" האב איך שוין אהן עין-הרע — די יאהרען זאלען מיר באגייט ווערן — אפגעטוישט דעם צווייטען פופציגער. ד. ה. אז איך בין שוין אריבער די פופציג.

נו, בין איך נישט א „זגראבנער" קאוואליר? אדרבא, גיט א קוק אויף מיין פיגורל, אויף מיין „אסאביסטאשטש", אויף מיין שיק, אויף מיין עלעגאנץ — אזוי ווי פון א מאדעזשורנאל!..

פארוואס איך האב נישט חתונה געהאט? ווער דארף חתונה האבען, ווער? אויף וועלכע כפרות דארף מען דאס? נעהמען א ווייב, א בארג אויף די פלייצעס. אן אומזיסטען פרעסער, און פון דעם פרעסער ווערען פרעסערלעך, אפפינסטערען א לעבען, נישט וויסען פון קיין טאג און פון קיין נאכט. ביי-טאג א סדרה „טאמער האסטו"? און ביינאכט: „פון וואו קומסטו עס אזוי שפעט?.." דא שטיי נישט, דא גיי נישט, דא שטעל דיך נישט, דא מעק דיך נישט. און ווער שמועסט, אז מען פאקט א ווייבל א „זדאלנע" קינדלערין, און שטעלט צו יעדעס יאהר א נייעם קוויטשער, און א טבע האבען זיי, די קוויטשערס, אז אמבעסטען קוויטשעט זיך זיי נאר ביינאכט — מוז מען ווי א זעלנער א גאנצע נאכט שטיין „נא באטשנאשטש". אמאל מוז מען איהם איבערלייגען, ווייל עס איז אים „ווילגאטנע"... אמאל מוז מען אונטערלייגען א טרוקען ווינדעלע... אמאל האט ער א „לויז מעגעלע", און אמאל א הארט בייכעלע. אין מיטען נאכט, ווען איהר חלשט שלאפען, ווילט זיך איהם עסען, מוז מען אים מאכען א „פלעשעל". אין מיטען דער נאכט ווערט ער וואכעדיג, מוזט איר זיך אויפשטעלען זינגען, איהר זינגט די נייעסטע שלאגערס, פארשידענע זמירות, חזנישע שטיקלעך, און אז עס פארפעהלט אייך „רעפערטואר" זינגט איר אינמיטען יאהר „כל-נדרי"... איהר זינגט, רייסט זיך דעם גארגעל, און ער, דער יאט, מאכט יעלות.

און טאמער האט מען נישט קיין קינדער איז נאך ערגער. אז א יודענע האט נישט קיין קינדער, דרייט זי זיך ארום פוסט און פאסט, האט זי שמדקייטען אין זינען, האט זי צייט צו גיין אויף „פייפען". צו זיצען פארמיטאג אין גארטען, און שפילען די ראלע פון א „פאניענקע"!...

הכלל עס טויג נישט. האט מען קינדער, האט איהר אן עסק מיט ווינדלען, מיט קריסטירלעך, בייכעלעך, מוזט איהר אין מיטען נאכט געבען קאנצערט. האט איהר נישט קיין קינדער, האט דאס ווייבעל שמדקייטען אין זינען. האט איר עגמת-נפש, נישט קיין ווייב.

טא אויף וועלכע כפרות דארף איך דאס? צו וואס לייגען זיך מיט א געזונטען קאפ אין א קראנק בעט? איז דען נישט בעסער, אז איך בין א בחור? וואס פעהלט היינטיגע צייטען אזא „פשיסטאינעם" בחור ווי איך? עס פעהלט דאך מיר נישט פון פייגעל-מילך!... האב איך געלט, עס איך, האב איך נישט קיין געלט, זעץ איך מיך אוועק אין פארק, און שלינג... פאוויעטשע — וועמען ארט עס?... וועמען גייט עס אן? ווער דארף דאס וויסען, ווער?

וועגען וואס זאג איך דאס? וועמען גייט עס אייגענטליך אן, צי איך בין א בחור, צי איך בין פארהייראט און פארוואס דערצייל איך עס גראד איצט? איך דערצייל דאס צוליב א צווייטען אלטען בחור. א בחור אין מיינע יארען, וואס האט אויך פונקט ווי איך, שוין אפגעטוישט דעם צווייטען פופציגער, אריבער די פופציג, הייסט עס.

איהר קאנט דאך איהם מסתמא, דעם אלטען בחור. א יונג א „פאטסאווע" מיט ברייטע פלייצעס, מיט א געדיכטע גזשיווע. מיט א לאק אויפן שטערען, מיט קורצע שווארצע „וואנשיקעס", מיט א געשליפען צינגעל, און דערצו מיט א פאך אין דער האנט.

טא וואס וואלט אזא בחור היינטיגע צייטען געפעהלט? ער וואלט דאך געקענט „לעבען און לאבען". קיין פרנסה וואלט איהם נישט געפעהלט. וואלט ער געהאט ארבייט, וואלט אודאי גוט געווען, וואלט ער נישט געהאט קיין ארבייט, איז אויך נישט קיין אומגליק. וואלט ער זיך געלאזט רעדען שידוכים. וואלט מען איהם פארבעטען אויף מיטאגען, אויף קאלאציעס. פארן ערגסטען פאל, וואלט ער געטון אזוי ווי אלע אנדערע אלטע בחורים טוען: מ'נעהמט „קאנטעס" האנט-געלט, אויפן נדן. יעדע וואך נעהמט מען אנדער „האנט-געלט", און מען מאכט א לעבען.

איז איהם, יענעם אלטען בחור, מיט די „וואנשיקעס" אבער א משוגעת אריין אין קאפ: ער וויל „ראטעווען די וועלט". פונקט ווי יענער מיט דער שרויענער צאפ אויפן קאפ רעדט זיך איין, אז ער איז נאפאלעאן, און גיט ארויס באפעהלען צו זיינע געטרייע אונטערטעניגע, האט ער זיך אויך אריינגענומען א משוגעת אין קאפ אריין, אז ער איז דער „שליח פון גאט" צו מאכען ארדנונג אויף דער זינדיגער וועלט, צו באפרייען פעלקער און לענדער, צו ברענגען אייביגען פרידען אויף דער וועלט.

איז ער דאך אבער אן אלטער בחור, און וועלכער אלטער בחור קאן עס האלטען ארדנונג? איז ער געקראכען וואו מ'דארף נישט. האט געערדעט וואו מ'דארף נישט. האט זיך איינגעריסען מיט א וועלט, געשאפען זיך א וועלט ש ו נ א י ם, זיצט ער — זיצט באהאלטען אונטער די הרי חושך, און האט מורא די נאז ארויסצושטעקען; גייט ער ערגיץ, איז ער באוואכט פון אלע זייטען, ווייל ער האט מורא פאר אן „עין הרע", אז א „בייז אויג" זאל איהם חלילה נישט שאדען... שטעלט ער זיך אוועק רעדען פארן עולם, שטייט ער אונטער א גלעזערנעם שטענדער — א סגולה אזא געגען שדים און מזיקים. און דערצו האט ער א שוואכקייט צו דרש'ענען. גייט ער אייביג, ווי א חזן פאר די ימים-נוראים, דעם האלז פארבאבעלט, ווייל ער מוז היטען די „כלי", ער זאל חלילה נישט כאפען א „צוק", און טאמער האט ער א מינוט צייט, שרייבט ער. וואלט ער כאטש געשריבען ליבעס-בריוועלעך, אדער אפילו וועקסעלעך, וואלט עס נאך געווען צו דערליידען. האט ער אבער א שוואכקייט צו שרייבען: נאטעס, מעמאראנדומס. אנשטאט ליבעס-ערקלערונגען, שיקט ער קריגס-ערקלערונגען. אלץ איז איהם ווייניג. דער אפעטיט קומט איהם מיטן עסען, וויפיעל ער שלינגט אראפ, האט ער ווייניג. האט ער אזוי לאנג „געשלינגען" ביז... ער האט זיך דעם מאגען פערדארבען. עס איז אים געבליבען שטעקען א ביין אין האלז, און נישט אהין, נישט אהער... און ער איז נעבעך אויף גרויסע געהאקטע צרות.

קאן איך איהם, דעם אלטען בחור מיט די „וואנשיקעס" נישט פארשטעהן: געוואלט געשריגען, צו וואס דארף ער דאס? צו וואס רייסט ער זיך איין מיט א וועלט? צו וואס שאפט ער זיך א וועלט מיט א שונאים, צו וואס? האסט טעכטער חתונה צו מאכען? דארפסט אויף א קווארטעל דירה-געלט? דארפסט באצאהלען אויף שכר-לימוד? דאס ווייב רייסט דיר אראפ דעם קאפ? דו ביזט דאך אן אלטער בחור, א פאך אין דער האנט האסטו אויך, וואלסט דאך געקענט „לעבען און לאבען". ביי די היינטיגע צייטען וואלט דיר שוואיל געווען. וואלסטו געהאט ארבייט, וואלט אודאי גוט געווען. טאמער נישט, איז אויך נישט קיין בייז. לאזט מען זיך רעדען שידוכים, עסט מען אומזיסטע מיטאגען, אומזיסטע קאלאציעס. אין ערגסטען פאל טוט מען אזוי ווי איך, ווי אלע אנדערע אלטע בחורים טוען: מ'נעהמט קאנטעס, האנט-געלד אויפן נדן. יעדע וואך נעהמט מען ביי אן אנדערע כלה „האנט-געלד" און מען לאכט פון דער וועלט.

טא אויף וועלכע כפרות דארפסטו דעם גאנצען טאררעראם? צו וואס דאס רייסעניש, דאס כאפעניש, פליקעניש, צו וואס דראפען זיך אויף די גלייכע ווענט? צו וואס זאלסטו ליגען באהאלטען ערגיץ אונטער די הרי חושך? פארוואס זאלסטו מוזען ציטערן די נאז ארויסצושטעקען, און מורא האבען פאר אן עין-הרע? צו וואס זאלסטו מוזען שטיין אונטער א דיקען גלעזערנעם שטענדער? צו וואס זאלסטו א גאנץ גאנץ יאהר ווי א חזן פאר ימים נוראים גיין פארבאבעלט דעם האלז, און מורא האבען דו זאלסט חלילה נישט כאפען א „צוק"?

וואלט ער כאטש ג ע וו ע ן א באווייבטער, וואלט איך עס נאך ווי עס איז פארשטאנען, אבער א בחור? — אויף וועלכע כפרות דארף ער דאס?..

איך בין אים אסור נישט מקנא!..

אין ראדאם וועט אויפגעשטעלט ווערן א סאמאכאדען - פאבריק

וועלכע וועט בעשעפטיגען 5000 ארבייטער

היינטיגע וואך האט דער שטאדט־פרעזידענט גזשעטשנאראווסקי אונטער־געשריבען אין וואַרשא אַן אָבמאַך מיט דער דירעקציע „ווספולנאטי אינטערען סוב״, וועלכע וועט אין דער נאָהענס־טער צייט איבערנעמען אין איהר בע־זיץ א גרויס שטיק באָדען אויף איינעם פון די היגע פלעצער, אויף וועלכען זי וועט אויסבויען א סאמאכאדען־פאב־ריק.

אין די וואַרשטאַטען פון די דער־מאָנטע פאבריק וועלען בעקומען בע־שעפטיגונג ביז 5000 ארבייטער.

כוליגאן ווארפט א שטיין א עלטערען יוד און לעכערט איהם דעם קאפ

אויף דער שפאציר־גאַס איז היינטי־גען דינסטאָג געגאַנגען דער יוד בעריש ווײנמאַן און געטראָגען א קויש מיט ברויט. נישט ריכטענדיג זיך אויף גאָר־נישט, איז ער פליצלינג בעוואָרפען גע־וואָרען מיט שטיינער. איין שטיין, אַ גרויסער, איז איהם געפאַלען אין קאפ אריין און איהם געמאַכט אַ טיפען לאָך ווײנמאַן איז בעגאָסען געוואָרען מיט בלוט. מ׳האָט איהם אריינגעפיהרט צום פעלדשער פורסקי, אויף דער זעלבער גאָס, וועלכער האָט איהם געגעבען די ערשטע הילף און האָט איהם פערבאַנדאַזשירט.

פון רעדאקציע

אונזער שבועות - נומער ערשיינט דינסטאָג ערב יום־טוב.

די פאָרטזעצונגען פון „די פוילישע פאָווסטאניע״ און פון „טאָג־בוך פון ראדאָמער יודישען פליט״ וועלען זיך בעווייזען אין די נאָך יום־טוב נומערען פון אונזער צייטונג.

דער מישלעניצער „העלד״ דאבאשינסקי

נישט גקומען צום פסוק אויפן ענדעקישען מיטינג

נעכטען האָט די ראדאָמער ענדעציע אראָבגעבערענגט אויף א וואהל־מיטינג דעם מישלעניצער „העלד״ דאָבאָשינסקי.

דער מיטינג וועלכער איז איינגעאָר־דענט געוואָרען אין דער קאָנגרעס־האלע איז דורך פעפעסישע פרויען אראָבגע־ריסען געוואָרען. ס׳איז געקומען צו א געשלעג און דער סוף איז געווען אז דאָבאָשינסקי איז נישט געקומען צום פסוק און א היים געפאָהרען מיט א נישט אויסגעפאקטען „באגאזש״

וואל־קאמיטעט

פון „בונד״ פראָפ. קל. פאריינען און האנטווערקער אין ראדאם

צו די ארבעטער און פאָלקס־מאסן, האנטווערקער, קליינהענדלער און ארבעטענדיגער אינטעליגענץ!

זונטיק דעם 21-טן מאַי שטימען אלע

פאַר די ליסטעס פון „בונד״, פראָפ. קל. פאראיינען און האנטווערקער,

וועלכע קעמפפען געגען אנטיסעמיטען און פאשיסטען, וועלכע ווילן ביי אונז צונעמען דאָס רעכט אויף לעבן און עקזיסטענץ.

געדענקט!, אז דאס ארבעטענדיקע ראדאָם זאָל נישט בלייבן הינטערשטעליק לגבי די שטעדט: ווארשא לאָדזש, טארנאָוו, פיאָטריקאָוו, ביאליסטאָק און גראדנא

דעריבער דאַרפן אלע שטימען פאַר די ליסטעס נומער 4. אין 2-טן ראַיאָן פאַר נומער 7

דער וואַל - קאָמיטעט

ווי אזוי וועהלט מען.

איבערמאָרגען זונטאָג דעם 21 מאַי ה. י. קומען פאַר די וואַלען צום ראדאָ־מער שטאָדט־ראָט.

שטימען קען מען א גאַנצען טאָג פון 9-פריה ביז 9 אָוו. אהן שום איבעררייס יעדער וועהלער בעקומט אין וואָהל־לאָקאל א לײדיקע קאָנווערט, וואָס ברויך זיין פערזעהן מיט א סטעמפעל פון דער שטאָרט־פערוואַלטונג. דאָס פעהלען פון אזאַ סטעמפעל פעראורזאכט די אונגיל־טיגקייט פון דער אָבגעגעבענער שטים. אויב אין דעם דערלאַנגטען קאָנווערט, געפינט זיך פון פריהער א קוויטעלע, דאַרף עס דער וועהלער ארויסוואַרפען און פאָרערן וועגען דעם צונויפשטעלען א פראָטאָקאָל.

דער וועהלער ברויך אין יעדען פאַל מיטנעמען מיט זיך אַ פערזענליכען דאָ־קומענט, אז ער איז דער זעלבער, וואָס פיגורירט אין דער וועהלער רשימה.

Wyrazy szczerego współczucia
koleżance naszej **Heli**
z powodu przedwczesnej śmierci
B. P.

Jej MATKI

wyrażają:
koleżanka i kolega
Najhaberówna, Rozencwajg
i Zylberbergowa

מיר פיהלען מיט דעם גרויסען צער
פון דער פאמיליע **פומאן**
צוליב׳ן טויט פון זייער

מוטער נ. ע.

זאָלען זיי זיין געטרייסט און געשטארקט
איבערצוטראָגען דעם גרויסען וועהטאָג און פערלוסט

רייכבאַרד׳ס, ראַפּאַפּאָרט׳ס
סטודענטים

Kino C Z A R Y — קינא טשאר י

פון מאנטאג דעם 22 מאַי אין קינא „טשאַרי״

„תכיעתכה״

«Slubowanie»

— עס שפילען —

זיגמונט טורקאוו (די ראָל פון אליהו הנביא) **קורט קאטש — דינה האלפערן — בערטא ליטווינא — עססא פערלמאן — י, גרודבערג — מ. באַזשיק — ש, פאסטעל — מ, ליפמאַן מ, אפענהיים א, א,**

הומאר

געבליבען שטעקען

— היטלער האָט באַקומען א געשוואָ־לענעם האַלז.

— ס׳איז נישט קיין וואונדער; דאַנ־ציג איז איהם געבליבען שטעקען אין האַלז.

יאַ פאקאיאוע...

אַ פּאַלאַק שמועסט מיט אַ דייטש.

— איהר ווייסט — זאָגט דער דייטש — היטלער וויל מיט פוילען ערלעדיגען דעם סכסוך „פאַקאַיאָווע״.

— „פאַקאַיאָווע״, יאָ, אָבער נישט „קאָריטאַזשאָווע״ — האָט דער פּאָלאַק געענטפערט.

צאפאט וועט נישט ליידען

צו היטלערן איז געקומען א דעלע־גאַציע פון צאָפּאָטער דייטשען, בעטען נישט אנצושליסען דאַנציגער געגענט צו דייטשלאַנד.

— פיהרער, האָבען די דעלעגאַטען געזאָגט, צאָפּאָט וועט דאָך אויסגיין פון הונגער, קיינער וועט נישט קומען אַהין, די ווילעס וועלען שטיין ליידיג.

— זאָרגט אייך נישט — האָט זיי דער „פיהרער״ בארוהיגט — די ווילעס וועלען נישט זיין ליידיג, איך וועל אריבערפיהרען דעם קאָנצענטראַציע־לאַגער פון דאַכאו קיין צאָפּאָט.

אוי, די ליטוואַקעס!

א זשורנאַליסט האָט אָנגעשריבען אן ארטיקעל וועגען דער „אובעזפיעטשאַל־ניע״. ווען דער אַרטיקעל איז שוין גע־ווען אין דער זעצעריי, קלינגט דער זשורנאַליסט צום זעצער:

חבר זעצער, שרייבט צום סוף: „די אובעזפיעטשאַלניע ארבייט מעשים״.

אזוי ווי דער זעצער איז א ליטוואַק, האָט זיך דער אַרטיקעל פאַרענדיגט מיט די ווערטער:

„די אובעזפיעטשאַלניע אַרבייט מתים״.

צווישען באוויבטע

— זאָג מיר, הענעק. דו האָסט תמיד געזאָגט, אַז דו ליבסט נאָר ברונעטקעס טאָ פאַרוואָס האָסטו חתונה געהאַט מיט אַ בלאָנדינקע?

— זיי רוהיג, זי וועט שוין ביי מיר פערשוואַרצט ווערען.

בעריל, שמעריל וועגן די וואלן

בעריל: פאַרוואָס געהט היינט אין ראדאָם אַ ספּודיניצע צו די שט.ר.וואַהלען?

שמעריל: ווייל זי ווייסט, אַז ס׳געהט שווער נעמט מען אַן מיט קלעשטשעס

אַ גאַנצע גאָס יאָגט זיך נאָך אַ האָהן

די רווינסקאַ גאָס האָט עהרנעכטען מיטוואָך געהאַט אַ סענסאַציע. הונדער־טער מענשען האָבען זיך פערזאַמעלט אויף איין אָרט און אָבסערווירט ווי מען יאָגט זיך נאָך אַ האָהן.

אויף רווינסקאַ 18 איז אַרויף אויפ׳ן דאַך אַ האָהן און זיך אַרומגעקוקט אויף גאָס׳ס־וועלט. היות דאָס הויז שטעהט אויפ׳ן שייד־וועג פון 4 גאַסען: רווינסקאַ וואָהעל, וואַרשאַווסקאַ און זשעראָמסקי האָט דער האָהן געהאַט די געלעגענהייט צו בעקענען זיך מיט דער מענשהייט פון האַלב ראדאָם. איז איהם טאַקע גע־פעלען געוואָרען די פּאַנאָראַמע אַרום און ס׳האָט זיך איהם נישט געגלוסט אַראָבצונידערען פון שפּיץ־דאַך. איהם איז דאַרט זעהר גוט געווען און ער האָט בכבוד גדול אַראָבגעקרעהעט צום גרויסען עולם, וואָס איז געשטאַנען און געטראַכט ווי אַזוי מען פּאַקט איהם.

די שכנים פון הויף, איבערהויפּט דער בעל־הבית פון האָהן, האָבען זיך געוואָלט קאַפּויער כאַפּען אויפ׳ן דאַך, אָבער זיי האָבען מורא געהאַט צו רײ־זיקירען, ווייל דאָס אָרט וואו דער האָהן איז געשטאַנען איז געווען דער העכסטער פּונקט און משופּע׳דיג. איז אויסגעקומען נישט מעהר, נאָר צו שטעהן און צו קוקען; האָט דער האָהן אַראָבגעקוקט און די מענשען האָבען אַרויפגעקוקט. דאָס האָט אַזוי געדויערט אַ האַלבע שעה צייט און פון גרויסען אַנגעלויף האָט זיך דער רעדער־פערקעהר אָבגעשטעלט.

דאָס וואָלט געדויערט ווער ווייסט ווי לאַנג, ווען נישט דאָס וואָס דער האָהן האָט זיך מישב געווען, אַז ער האָט שוין גענוג בעשאַנט די שטאָדט ראדאָם און ער איז צוריק אַראָבגעקראָכען.

נעילה...

מ׳האָט שוין אָבגע׳סליחה׳נט, מ׳האָט שוין אָבגע׳כל־נדרי׳ט, מ׳האָלט שוין נאָך די יעלות — ס׳איז נעילה.

נעילת־שער.

מ׳געהט שוין פערמאַכען די טויערען פון הימעל און מ׳הויבט שוין אָן צעהלען די מצוות מיט די עבירות — מ׳געהט שוין באַלד צעהלען די וואָהל־שטימעלעך.

אַנ׳אימה, אַ פּחד בעפאַלט אַלע וואָל־בלאָקען. וואָס נעהנטער צום פּסק־דין — אַלץ גרעסער די שרעק:

אין תחילת איז יעדער געווען האָ־פערדיק געשטימט: 2 מאַנדאַטען, 3 מאַנדאַטען, 4 מאַנדאַטען, 6 מאַנדאַטען. 8 מאַנדאַטען. נישט וועניגער האָט יע־דער געוואָלט. ס׳איז געוואַקסען דער אַפּעטיט, דער חשק. מ׳איז געווען ביי זיך משה גרויס, שטאַרק ווי אײזען. אַ קליינעקייט „יאָך״? ווער ביסטו, וואָס ביסטו, אָבער יאָך? יאָך בין יאָך!

ס׳איז פּונקט אַזוי ווי ראש חודש אלול. יודען פיהלען זיך שטאַרק געגען שטן. אַ קלייניקייט אַ גאַנצער חודש אלול אויף תשובה־טונה. מ׳וועט שרייען, מ׳וועט ליאַרמען, מ׳וועט איינרייסען וועלטען; ערשט ווי זענען די סליחות־נעכט, וואו איז עפּעס ראש השנה מיט׳ן שופר־בלאָזען? וואו איז יום־כפור, ווען מ׳איז אויף אַלצדינג מתיד־נדר, מען פאַסט, ווען אויף אַלץ זאָגט מען בטי־לין ומבוטלין און מען שרייט שמע קולנו.

הכלל ס׳איז דאָ צייט און צייט צו קעמפען מיט׳ן קטיגור, מיט׳ן שטן, מיטן קעגנער.

אַז ס׳לויפט אַדורך דער חודש אלול אַז ס׳געהען אַוועק די פאָרכטיגע טעג, אַז מ׳האַלט שוין נאָך כל נדרי, נאָך די יעלות, נאָך שמע קולנו, אַז ס׳איז שוין נאָך כתבנו, נאָך דער כתיבה, נאָכ׳ן שרייבען, נאָך די תשובה־מיטינ־גען און נאָך די תפילה־אויפרופען — אַז מ׳האָט שוין אַלץ אָבגעטהון און מ׳האַלט שוין ביי וחתמנו, ווען מ׳פער־חתמ׳עט די אורנעס און ס׳איז נעילת־שער — אָה דאַמאָלט פיהלט מען זיך שוין גאָרנישט זיכער. אַ ציטערניש אַ צאַפּלעניש, אַ פלאַטערניש בעהערשט יעדען איינעם. וואָס האָט אָט ערשט נישט לאַנג העלדיש געקעמפט געגען שטן. יעדער לאָזט אַראָב פון זיין גע־באָטענער פּרייז און בעט בלחש, אין דער שטיל, אַז ער זאָל אַרויסציהען אַ קוויטעל לחיים; זאָל זיין בלויז צום לע־בען, אַבי נישט אַרויס אינגאַנצען א פערשפּילטער.

און אפשר איז דאָס אַ קלעריקאַלער פערגלייך, וועלען מיר מאַכען אַ מאָ־דערנער אַנאַלאָגיע. מ׳וועט עס אָב׳משל׳ען לויט אַ געריכט. דער דרך־העולם איז, אַז ווען איינער האָט אַ גרויסען, אַ שווערען פּראָצעס געהט ער צו אַנ׳אַדוואָ־קאַט. דער אַדוואָקאַט טרייסט איהם, אַז ס׳איז נאָך נישט אַזוי שלעכט, אַז ער האָט זיך דערווייל נישט וואָס צו זאָרגען. דער מענש אַליין שטאַרקט זיך אויך, גיט זיך צו מוט און גלויבט, אַז ער וועט געווינען. ווען ער קומט אָבער אין געריכט און דערזעהט די ערנסטע פּנים׳ער פון די ריכטער, דעם גרויסען זאַל, דעם פּראָקוראָר און דעם אַד־וואָקאַט פון צווייטען צד, ווערט אים שווער אויפ׳ן האַרץ און פאַר׳ן אויסלייענען דעם אורטייל בעט ער גאָט, אַז אַנשטאָט 3 — 4 זאָל ער כאָטש קריגען אַ יאָהר.

ביי נעילה דערשרעקט ער זיך און לאָזט אַראָב פון טאָן, פון דער פּרייז.

יאָ, אויך ביי אונז אין ראדאָם, איז שוין נעילה. ס׳איז שוין באַלד נאָך די יעלות. נאָך שמע־קולנו, נאָך די מיטינ־גען, נאָך די אויפרופען. דאָס בית־דין של מתה געהט שוין אויף אַ בעראַטונג. ס׳איז שוין באַלד נאָך די חתימה, נאָכן פער׳חתמ׳ענען די וואָהל־אורנעס און יעדער בלאָק פּיבערט און ציטערט און בעט אין דער שטיל, שעפּטשענדיג מיט די ליפּעצען אַ הייסע תפילה:

— רבונו של עולם, כ׳בין דיר שוין מוחל 8 מאַנדאַטען, 6 מאַנדאַטען, 4, 3. זאָל שוין זיין איינער, און אַבי כ׳זאָל נישט פערשעמט ווערען. חתמנו לחיים, לאָמיך כאָטש אַרויס מיט׳ן לעבען, מיט די בלויזע ביינער. ס׳האָט מיך געקאָסט אַזוי פיעל געלד. כ׳האָב געשטעלט די בעסטע אַדוואָקאַטען, האָב רחמנות גאָטעניו, שיק מיר אַ גוטען מליץ ביים צעהלען די שטימען. זאָל געשעהן אַ נס טאַטע־פאָטער און לאָמיך אַרויס זכי.

אַזוי בעט יעצט יעדער וואָהל־בלאָק אין איין ציטערניש. פריהער האָט ער געטאַנצט, געהאַלטען זיך מעשה גדול, געבלאָזען פון זיך און איצט איז מען נעבעכדיג געשטימט, פערזאָרגט און מ׳קוקט אין הימעל אַריין.

ס׳איז נעילה.

נח׳קע.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער ציוג. באנק

זונטאג איז פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער ציוניסטישער באנק.

פון די בעריכטען, וועלכע זענען פארגעלייגט געווארען, איז צו זעהן, אז די באנק פראגרעסירט און ענטוויקעלט זיך אלץ מעהר. אזוי בעטרעפט דער ריוח פאר'ן יאהר 1938 א סומע פון 9811 זל.

לויט'ן בעשלוס פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג איז אנגענומען געווארען צו ערטיילען 900 זל. אויפ'ן פאן; 500 זל. אויף קרן-היסוד; 500 אויף קרן-קימת.

אין פערלויף פון יאהר 1938 זענען דורך דער באנק דורכגעגאנגען אינקאסא-וועקסלען אין א צאהל פון 71342 אויף א סומע פון 7,424,557 זל.

הלוואות, דיסקאנטעס, אוואנסען זענען ערטיילט געווארען 4790 אויף א סומע פון א מיליאן 548 טויזענד מיט 422 זל.

דער אלגעמיינער אומזאץ בעטרעפט 36,635,539 זל.

מיטגלידער צעהלט די באנק ביז'ן 1 סטיציען 1939 — 504.

אין רעזולטאט פון די וואהלען זענען געבליבען דער זעלבער ראט און פערוואלטונג.

עס האט זיך בלויז געענדערט דער צוזאמענשטעל פון דער פערוואלטונג מיט איין פערזאהן. אויפ'ן ארט פון ה' קאכען איז אריין אין דער פערוואלטונג דער ה' יודעל קויפמאן.

פרעזעס פון ראט איז ווייטער איינשטימיג אויסגעוועהלט געווארען דער ה' מרדכי לייב פישמאן.

א נייער בנין אויפן הויף פון מושב-זקנים און בית-יתומים.

שוין לאנג האט מען געשמועסט, אז מ'דארף אויפבויען א שטאל און קויפען אייגענע קיה, כדי צו האבען די מעגליכקייט צו געבען די זקנים און קינדער ריינע און פרישע מילך. אויך וועט מען קאנען פראדוצירען סמעטענע, פוטער און קעז.

אט די חערטער זענען איצט אין טהאט פערוואנדעלט געווארען. שוין זייט דריי וואכען ארבייט מען אינטענסיוו ביים אויפשטעלען די שטאל-שאפע די איניציאטיוו האבען איבערגענומען די ה"ה מענדל הורוויץ (פרעזידיום-מיטגליד) און מרדכי לאנגער (פערוואלטער).

די וואך איז שוין פערענדיגט געווארען דער בוי פון דער שטאל-שאפע. וועלכע איז פיין צעמענטירט און בעטאנירט. דאס געלד אויף דעם בנין איז געזאמעלט געווארען דורכ'ן ראדאמער רעליעף אין באלטימארע.

דער פערוואלטער פון דער אינסטיטוציע ה' מרדכי לאנגער האט שוין איינגעקויפט די ערשטע קיה, וועלכע איז געפיהרט געווארען דורכ'ן אייגענעם גארטען מיט גרויס פאראד און מיט פרעהליכע אויסרופען מצד די יתומים-קינדער. די קיה האט בעקומען דעם נאמען „כתומה" (געפלעקעלטע).

— זי האט זעהר שענע פלעקען.

קינד-און-קייט בעציהט זיך צו אט דעם פלייש-מילעכדיגען בעשעפעניש מיט א גרויס רחמנות-געפיהל, אזוי אז אלע — די זקנים, קינדער, פערסאנאל און אפילו די פערוואלטונג'ס-מיטגלידער — לאזען זיך זיך אינפארמירען, צי די קוה האט שוין געגעסען, צי זי האט אפעטיט, חיפיעל מילך זי גיט א. א. וו.

כדי צו קאנען דעקען דעם גאנצען מילך-בעדארף, מוז מען קויפען נאך דריי קיה, וועלכע דארפען קאסטען קרוב טויזענד זלאטעס. די פערוואלטונג האט ליידער צייטווייליג נישט קיין געלד. כדי צו קאנען מאכען די נויטיגע קניה. עס וואלט ווינשענסווערט געווען אז אויך די ראדאמער יודישע בעפעלקערונג אליין זאל זיך אפרופען און צו העלפען צו דעם, וואס ווערט געשאפען פאר ארבייט'ס-אונפעהיגע זקנים און זקנות און פאר היימלאזע יתום'דיגע קינדער.

KINO APOLLO

גרויסער פריהמארגען פראגראם

שבת 12^{30} און 2; — זונטאג 12 און 1^{45}

נייעסטער פוילישער פילם

U kresu drogi

ריירענדע געשיכטע פון א געלערענטען, וואס גיעט אפ זיין לעבען פאר די מענטשהייט

Od Poniedziałku

„UKOCHANY"

z Charles Boyer'em

נאר ביז זונטאג!

א שענער פראגראם

א נייע ווערק

לויט וואלד דיסנעי

א. ג.

Królewna Śnieżka

דער פילם אין גערעדט און געזינגען אויף פויליש

KINO APOLLO

תפילות פאר יודישע זעלנער אין דער סינאגאגא פונם מושב זקנים.

אין דער סינאגאגע פון מושב-זקנים און בית יתומים איז זונטאג, דעם 14 מאי, פארגעקומען א פייערליכע תפלה פאר יודישע זעלנער. אזוי ווי הרב יחיאל קעסטענבערג איז ניט געווען אנוועזענד אין ראדאם, האט דער ערציהער פון בית-יתומים ד"ר ג. הורוויץ אנגעפיהרט מיט דער גאטעסדינסט. נאכן זאגען א פאר קאפיטלען תהלים, האט ד"ר ג. הורוויץ געהאלטען א לענגערע רעדע איבער די אויפגאבע פונם פויליש-יודישן זעלנער אין דער היינטיגער פאליטישקריטישער צייט. נאכן אפזינגען דעם פוילישען הימן, האבען די זעלנער אונטער דער אנפיהרונג פון א אפיציר פעו'לאזט די סינאגאגע.

ווי מיר ווערען געוואויר האט דא יענע וואך געווילט דער מיליטער-ראבינער שטיינבערג און ער האט עס אויסגעפועל ביי דער מאכט, אז די יודישע זעלנער זאלען יעדן זונטאג פארמיטאג קענען אפריכטען תפלות אין דער סינאגאגע פונם מושב זקנים ובית יתומים,

עפילאג פון דער באהן-קאטאסטראפע אין שידלאווצע.

דעם 28-טען מאי פ. י. איז אויף דער סטאציע שידלאוויעץ פארגעקומען א באהן-קאטאסטראפע: די מאשין פון א פאסאזשיר-צוג איז ארויף אויף א פראכט-צוג. הגם ס'זענען קיין קרבנות אין מענשען נישט געווען. איז דאך איין פראכט-וואגאן גענצליך צעשטעטערט געווארען און 3 אנדערע זענען שטארק בעשעדיקט געווארען, אזוי, אז די באהן-דירעקציע האט געליטען א גרויסען מאטעריעלען שאדען.

די אויספארשונג האט ארויסגעוויזען, אז שולדיק אין דער קאטאסטראפע זענען דער באהן-וועכטער וולאדיסלאוו מאיעווסקי און דער דיזשורני בעדנארעק.

מאיעווסקי איז אפגעזאגט געווארען פון זיין פאסטען; בעדנארעק דאגעגען האט דערפאר בעקומען א קלענערע פענסיע און איבערגעטראגען געווארען קיין וולאשטשאווע און דערנאך איז דער ענין איבערגעגעבען געווארען דעם פראקוראר.

עס איז פארקומען א פראצעס אין היגען קרייז - געריכט, וועלכער האט פעראורטיילט: וולאדיסלאוו מאיעווסקי אויף 6 חדשים תפיסה און פעליקס בעדנארעק אויף 50 זלאטעס שטראף.

אר.

גאלוואניזיר-אנשטאלט און מעכאנישע שלייפעריי

נעמט אן צו שלייפען פאלגענדע מכשירים:

1) פריזירער-מכשירים: בזשיטוועס, שערלעך און האר - מאשינקעס.
2) מעסערס, שערן, מאשין-מעסערס און חלפים.
3) אלערליי דענטיסטישע און כירורגישע מכשירים.

צו ניקלען טיילען פון:

ראווערען, אויטאבוסען און דאקטארסקע מכשירים.

צו זילבערן:

לעפל, גאפל, מעסער, לייכטערס א. ד. גל.

צו פאלירן:

פארשידענע מעטאלן אויף הויכגלאנץ.

סאלידע בעהאנדלונג!

גאראנטיע אויף הונדערט פראצענט

י. שטשערבאצקי זשעראמסקיעגא 21

Lustra

Szkła szlifowane

nietłukące

poleca „Szyboszlif" sp. z o. o.

Radom, Żeromskiego № 20

Tel. 23 - 20

Najlepsze, najmilsze i najtańsze prezenty dla rodziny i przyjaciół

to

kuchenki, żelazka grzejniki do rurek poduszki i inne

Do nabycia na dogodnych warunkach w

Radomskim Towarzystwie Elektrycznym

Sp.Akc. w Radomiu ul. Traugutta 53

אבגעווארפען די רעוויזיע פון לעסקא'ס פראצעס.

פון לובלין איז אנגעקומען די ידיעה, אז דאס ארטיגע אפעלאציע-געריכט האט די טעג בעטראכט די ווענדונג פון הויפט-אנגעקלאגטען אין היסטארישען פשיטיקער פראצעס, שלים לעסקא. וועגען א רעוויזיע פון זיין פראצעס, וואס עס האט אריינגעטראגען אדוו. שומאנסקי.

דאס לובלינער אפעלאציע - געריכט האט די דאזיגע ווענדונג בעטראכט און זי אבגעווארפען.

שלום לעסקא, וועלכער געפינט זיך שוין אין תפיסה 3 יאהר, האט נאך אבצוקומען 3 יאהר.

עס ווערען געמאכט בעמיהונגען וועגען בעגנעדיגען איהם די איבריגע שטראף.

א נייער קבוץ אין ראדאם.

(קאמוניקאט)

אין ראדאם איז געגרינדעט געווארן דודכן ראטמאן פון כפר פינס (א"י) אליהו ראטשטיין, א רעליגעז-נאציאנאלער קבוץ פון דער תורה-ועבודה-באוועגונג. דער קבוץ באשטייט צייטווייליג פון 25 חלוציס. ער וועט זיך אבער מיט דער צייט פערגרעסערען. עס איז אויסגעוועהלט געווארען א ארגאגיזירקאמיטעט פון 5 פערזאן.

עס ווערט געפלאנט צו שאפען א פאטראנאט וואס זאל זיין די רעפרעזענטאנץ פונם קבוץ.

אינ'ם 2-טן טאג שבועות. דעם 25 מאי, 4 אזיינער נאכמיטאג וועט פארקומען די פייערליכע ערעפנונג פונם קבוץ „ראשית", אויף וועלכער עס וועלען קומען חשוב'ע געסט פון ווארשא.

SZKOŁA

Kierowców Samochodowych

Sławomira Supronowicza

Radom, Koszarowa 3

przyjmuję wpisy na nowy komplet.

Szkoła posiada własne warsztaty reperacyjne przy ul. Nowogrodzkiej № 20.

Informacje od 9 - 12 i od 13 - 2

Cukiernia Turecka

wł. K. AŁTASZ

Radom, Żeromskiego 9

Oddziały:

Traugutta 3 i Słowackiego 16

poleca:

smaczne pieczywo, wyśmienite ciastka i specjały tureckie po cenach niskich.

przyjdź i przekonaj się!!!

קאמוניקאט.

שבת דעם 20 ד. י. פינקטליך 6 אווענט קומט פאר אין לאקאל פון בית"ר רעיא 15 א פערזאמלונג פון אלע רעוויזיאניסטען.

Kino ADRIA

Do niedzieli dnia 21 maja rb.

»Paryżanka« W rol, gł. Danielle Darieux

Film dozwolony od lat 18

Od poniedziałku dnia 22 maja rb.

podwójny program

Wesoła komedia muzyczna p. t. »RAPSODIA« w rol. gł. Olimpe Bradna i Gene Raymond

»Władca prerii« W rol. gł. Wiliam Boyd

Program dozwolony dla młodzieży od lat 12

Kino ADRIA

שבת און זונטאג

פריהמארגען - פילמען

Żebrak w purpurze

w rol. gl. Ronald Colman

Film dozwolony od lat 12

TARYFA OGŁ.: Na 1-szej stronie mm 1 szp. 40 gr; w tekscie mm 1 szp. 60 gr; na ostatnie stron. mm 1 szp. 25 gr.

1-szai ostatnia strona liczą 10 szpalt

אבאנאמענטס פרייז: פאר 1 חודש אין פוילען 1 זלאט; אין פראנקרייך, בעלגיען 4 פראנק; אין אנדערע לענדער 30 סענט.